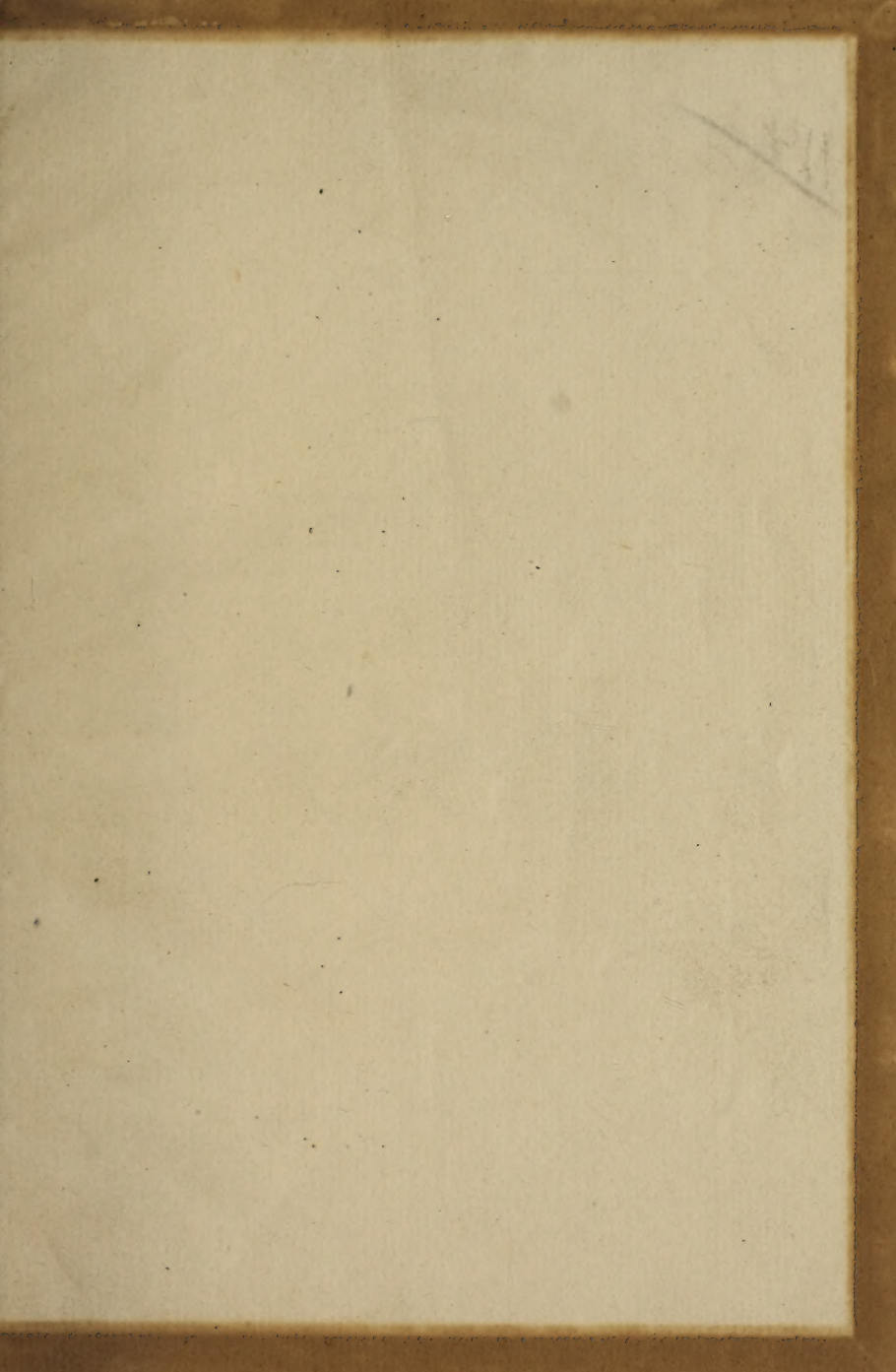

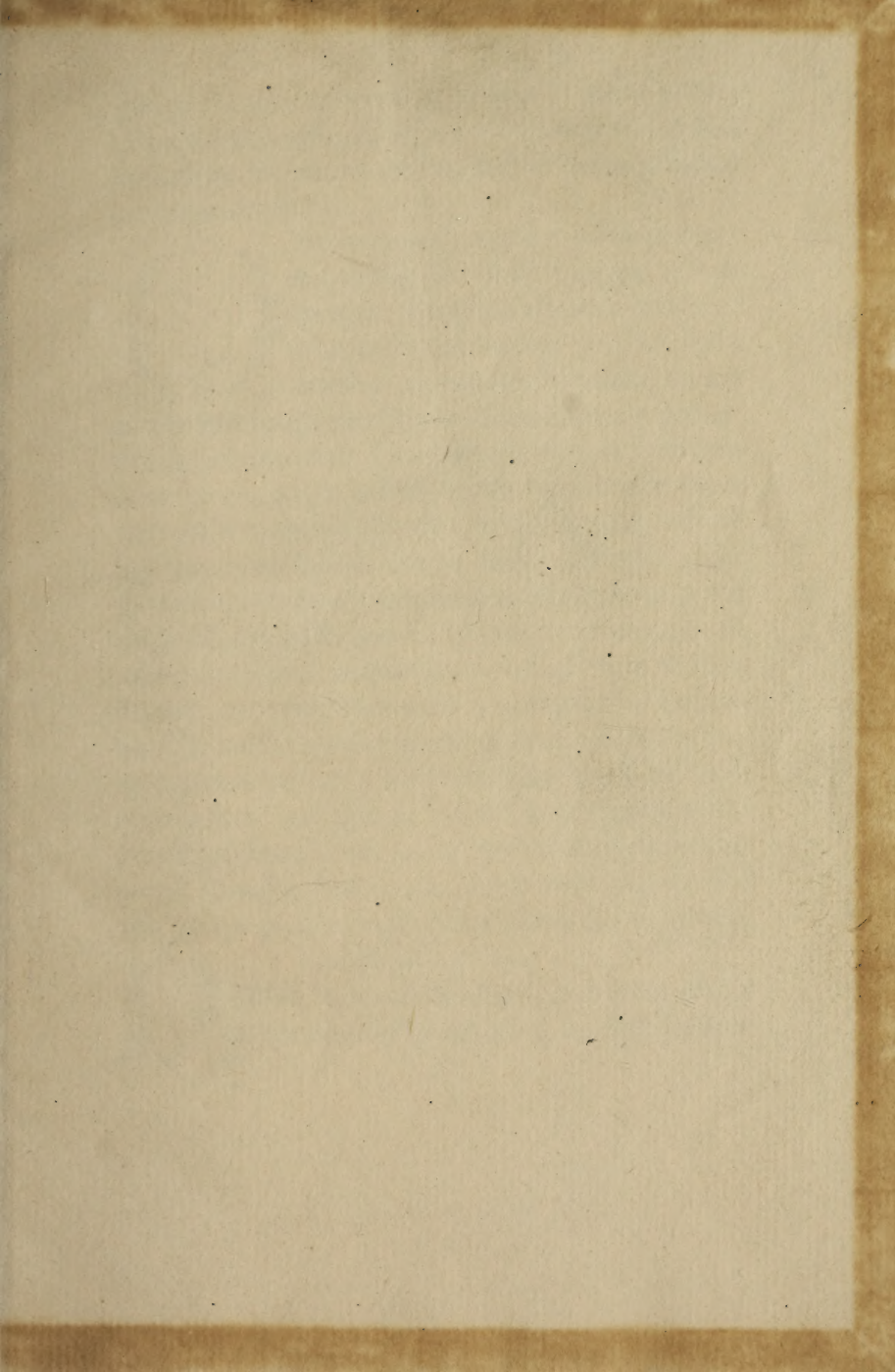

414

★ ★
No. Q. 405. 20

Printed in Esslingen

by Fyner about 1473

Hann 7699

Early printing

Lou. Capuz. Quod dicitur.
Incipit tractatus venerandi magistri Johis gerson
Cancellarii p̄sienſis de ſcrupulo quorū dā an debe
ant celebrare diuina pollucionibus nocturnalibus
corrupti ab extra. — 3 0

Dubitatū est apud me frequenter
et diu p̄sertim post susceptum sacē
doaum. Si quis nocturno pollutus
sompnio a celebrando missā cessare
deberet. Expertus sū similit̄ mltos
et p̄sertim religiosos & nouissime quēdam p̄ceter
is tali dubitacionis scrupulo nō parum turbatos
dum ex vna parte eos ad celebrandū trahit deuot
cio. ex altera timor offense r̄primit Tandē effect⁹
sup hac re cercior Tum ex doctorū sacrozū lectiōe
Tum experitorū & virtuosozū consultacione & ex
emplo Tum postremo ex ip̄a racionis & expimen
talis cognicionis attestacione. induc⁹ sum vt con
sideraciones aliquas breues. & non proorsus ī utiles
sup hac celebracionis materia sponerē subiciens
eas iudicio melius & sincerius sapiēciū. **Qui⁹** mōi
s̄sideracionū quedam erūt accessorie. quedam per
directū r̄siue **Primo:** aut dari veniam si forsan im
puri⁹ loquēdū fuerit. qm̄ morbo talis ē q̄ vix aliē
detegi vix pulchrioribus medicāntis sanari potest.

Proposicio prima.

Nullus habet certitudinez euidentem abs q̄
dei reuelaciōe spiritali q̄ sit sufficienter

disposit^o & dign^o ad celebrādū missæ misteria. **D**z
qz tūc posset aliq̄s euidenter se agnosce esse in gr̄a
gratū facente. & q̄ sufficē fecerit q̄tquid r̄quirē
ad h̄ q̄ sibi deus gr̄az h̄ac ifuderit. **R** insup nullū
ponit obicē ex pte aliq̄ adhui^o modi gr̄e p̄ceptōz
Demqz sciret euidenter q̄ rite esset constitut^o sacdos
ad habēdā ptātem nullate^o impeditā. & s̄ilia m̄ta
q̄ sūt pure stingēcia. & q̄ ifallibiliter sciri n̄ possūt
absqz di reuelacōe sp̄ali **D**eterea q̄s nesciat posse
fieri vt homo deē in repbū sensū ex demeritis p̄e
cedētibz. ut nō uideat p̄c̄a sua & ita nichil sibi sci
us sit. n̄ tñ mh̄ sit iustificatus p̄ vt idem ap̄l^o. for
midādo testatur. forsan ē talis operat^o ip̄i amon
superbo qui ad gumū hester uenit reputās h̄ sibi
esse ad honozē p̄cipuū. qd̄ sibi erat ad suspendium
Quis scit si est auditurus. **A**mice quō huc itraisti
n̄ h̄ns uestem nupcialem. **F**orsan t̄his demqz ānūn
atus ē iter illos d̄ q̄bz pheta nō tā imp̄catie quaz
p̄nunciatue dicit **F**iat mēsa eoz corā ip̄is ī laqum
vsqz ibi q̄ ih̄it. uidetis qm̄ extimescēda s̄na. si mi
stico sēsū utimur s̄ q̄sdā ad sacram eucaristie m̄faz
accedētes iducit. p̄serti c̄ dicit. obscurēt ocli eozū
ne uideāt. & s̄formē ad h̄ ap̄l^o itonat & m̄mā q̄ ī
digne māducat. & rurs^o ap̄l^o h̄ ic̄ uos m̄ta ībecilles
& dormi. h̄ ībecillitas & h̄ dormicō maḡ ad aīaz q̄z
ad corp^o r̄ferēde sūt utputo. s̄stat at̄ q̄ h̄ oīa c̄titu
dīez euidēcie tollē ab aq̄ s̄ sua ad celebrādū dignitate

Proposicio secundā

Ad digne celebrandū & absq; temeraria p̄
sumptione & imputabilitate ad nouū p̄c̄z
non requirē talis euidentie certitudo sup
celebrātis dignitate. **D**at̄z quia nll̄^o quāq; purus
et iustus deberet celebrare. nec hoc posset sine di-
scrimie nisi ei fieret reuelacō sp̄alis. Sufficit ergo
certitudo talis qualem immozali materia s̄ueum^o
expetere & capere. q̄ certitudo posset appellari cer-
titudo mozalis siue ciuilis. Sicut prudenter loq̄t̄
philus 2° ethicoꝝ ca. 3°. **D**isciplinati em̄ ē in tantū
c̄titudie; iqr̄ē scōz v^o qd̄q; gn̄^o. Inquātū natura r̄
cip̄t **A**d hāc c̄titudiez mozalē suffi^t ut ipli imū q̄
hō accedēs admissā discussiōē sciēciā suā sic fecit
set p̄ magna re lucrāda ā icōmodo grau diuitādo
& q̄ n̄ sit sibi sci^o p^o hāc discussiōz d̄ p̄c̄o mortli
aut d̄ p̄pōito peccādi mortaliē. **Q**d̄ isup nō noscat
aliud impedimētū legitimū se p̄ exmunicacōem
aut irregularitatē h̄re. **C**onsencio itaq; i h̄ cū duz
ando i 2° s̄n̄az dist. 5. **R** tal̄ etiā si esset i p̄c̄o
mortli nesciē nec d̄ eo exp̄sā ageret s̄fessioez re-
portar̄z vnū exduob; **A**ut sibi r̄mitterē t̄le p̄c̄z
v̄tute sac̄m̄ti qz uidet̄ facē qd̄ i se ē ad ei^o d̄lectōez.
nō r̄q̄rit em̄ d̄^o ultra posse. ā fiēt sibi diuinit^o illu-
stracio & r̄sgnicō sui p̄c̄i. q̄tūs p̄ p̄n̄iaz i^o diluēt
q̄z admodū mlt̄us s̄tingē p̄batiss^o ē q̄ imitacō sui
sac̄docij dū celebracōz s̄t̄iāt i r̄memoracōez r̄deūt

plimoz et occultissimoz peccoz. Simile inueniunt
graz illi qui nouiter ad frugē melioris uite toto cor:
de se parant. Porro talia peccata in recordacōz ve:
mencia ex irradiacōe superioris lumis in pfūdo ab
isso aīe. Non iō tales confiteri tenentur quod nō prius de:
leta esse potuerūt modo p̄dicto. Sed hoc fit ad ob:
ediendū p̄cepto dei. De confitendo semel quodlibet
peccatū n̄m mortale dū eā distīcte agnoscimus.

Proposicō tertia.

Non oīs scrupul⁹ a dubitacō d̄ peccō mor:
tali neq; oīs iduocō a d̄ ordīnacō a n̄ attē:
cō ipe dūt d̄ nccitate celebrātis dignitatē. p̄z
q; cōtudo moralē q̄lē p̄dixi⁹ sufficē opatiē secū uas:
cillacōz q̄ndā aī a hesitacōz a suspicōez a scrupulū
q; homo nō sit sufficē dispōit⁹ a ipe dūto ligat⁹
sit. cōpatiē eā d̄ ordīnacōz aq; p̄sertim viriū infe:
rioz et leḡ tirānice m̄broz. q; sepe n̄ s̄bdūē n̄re po:
testati exq; cāē iduocō q̄dā qm n̄ plēa s̄ep et actual
attēcō p̄secūē n̄ obmde peccō maculari nccē est nec
peccat. Et si q̄s opposuēit q; dubitās d̄ aq; an sit il
licitū et stāte dubio id agēs peccat qz se discrimī sci
enter s̄biat. R̄ cū d̄no viul. althysiodorense. r̄gk̄az
hāc mḡrālē itelligēdā eē de dubio t̄hī qd̄ ē uehēm̄s
et maḡ a eā saltē iducit m̄tē c̄dere qd̄ ē mortle illi
cū sic qd̄ ē licitū. sec⁹ ē ubi m̄s pl⁹ icliat̄ et iudicat
qd̄ ē licitū qz illicitū qz ius n̄ h̄eat usqueq; cōtudi
nem euidentem. aut fixā qz nec hoc ip̄m requiritur

Sunt itaque nonnulli et plures qui fortis sunt fatasiæ. qui
propterea sepe trepidant timore. ubi timendum non est. tales
immo dant consilio superiorum et prudentium. et sunt tunc in potestate
vacillacionum audacter operari. Sic enim plerumque uicem
abibitque. qui uero renuit credere superiorum et prudentium
consilio. ad tales scrupulos disponendos et agendo contra
eos. errat multipliciter. primo per superbiam et arrogan-
ciam. imponendo iudicium suum et prudentiam aliorum iudicio
et consilio. Rursus talis uix a nunquam habet deuotionem
solidam nec pacem conscientie sue a talibus. ac proinde carebit
locus anime sue hospite illo dum dicit propheta. quod in pace factus
est locus eius. Dicunt doctores aliqui quibusdam affectum. quod aliquando non
tam meritum est credere sicut uelle credere. nec dolere sensu
aliter de peccatis. sicut uelle dolere et non posse. Desiderium
pauperum exaudivit dominus ait propheta. Prepacacionem cor-
dis eorum audivit auris tua. Sed itaque iudicat nos
2° superioris rationis arbitrium uoluntatem et iudicium. et
non 2° ea que nobis inuitis atque similitudinibus portio sensualitatis
inferior aduehit et producit. quæ sunt uolubilitas
imaginationum et fatasiarum. Stimulus insuper carnis illece-
brasque a uindicantes uacillaciones. propterea timide et incer-
te super agendis a super eis credendis que nequaquam nostris sensibus
attigunt et consilia. dicipiunt ex his multis ex simplicibus disti-
guere nescientes. inter ea que portio anime superior agit per
consensum. et ea que portio inferior patitur absque superioris as-
sensu. darunt idcirco sepe aliquid salubre consilium que nesciunt
in presentia sibi que sic est. obedientia certe passio sicut irruentium

tumultuantem & rixantem. Quo tūc memorandū
est beati. Hern. sup hac re consiliū. Erat ex discipulis
ei⁹ quidam tantis inquietatus scrupulis ut ad
celebrandū nullo auderet pacto accedere dixit ei d̄
uotus & circūspectus Hernb. postquā hec pcepit
Vade frater & in fide mea celebres. obediuit discipulus
& scrupulus ille om̄is p̄petuo discessit. laudanda
proorsus & imitanda tam illius patris idu-
striosa fiducia. quā istius fratris fidelis obediencia.
Diceret aliquis ex simplicioribus. utinā t̄his michi
esset Abbas ut prioz qualis erat Hernb. faciliter
crederem imperanti. Nunc vero cū superioris mei
paruam sapienciam conspicō. nō audeo meam con-
scienciam & salutem sue fidei tali pacto cōmittere.
quisq̄s ita dicas & sapis. ē ras & desipis. Non enim
om̄isisti te & salutem tuam ī manus hominis. quia
prudens aut plurimū litteratus et deuot⁹. s; quia
tibi est secundum regularem institutionē p̄positus
& p̄latus. q̄z obzē obediās sibi non ut homini sed ut
deo iubenti. si tamen nō est contra deū. & sepe tanto
erit obediencia tua placencioz d̄o tibiq; fructuosioz.
Quanto est indignioz ille cui propter deum subici
non refugis. Caueas ad extremum ne dū queris
securitatem nec illā adipiscaris et ingrauem cadas
diuudicacionis et p̄sumpcōnis foueam

Proposicio quarta

Contigit ut possit aliq̄s eodē tēpe ad celebraciōz laudabiliē accedē. possz̄ in chiloim? laudabiliē abstinē. Quo cau p̄mū ē laudabili? quā 2°. Datz̄ p̄ma ps q̄n aliq̄s s̄n p̄sc̄ia pecc̄i mortāl̄ ē ā alio ip̄dimēto ⁊ n̄ ē obligat^o ex officio v̄l aliē celebrare tūc hz̄ utrūq̄ i sua uolūtate facē licēē atz̄ laudabiliē. utrū c̄ cēturiōe dicat. dñe n̄ sū dign^o. v̄l c̄ zach̄eo fidēē dñm̄ iuiter. Secūdā p̄tez p̄bo c̄. durādo 2° sē. dist. 12. q. 6. Celebraciō q̄ppe p se ē op^o bonū. Abstinerē aut̄ ab ea si sit bonū. magis est in ordine ad inducōem abstinētis q̄ ō p̄se. Rursus celebracio habet efficaciam magnā ex v̄tute operis op̄ati p̄pter quā nō tātūdē voluntas ualet sola celebrādi s̄c̄ par uolūtate actu celebrās. Addit itaq̄ op^o hoc exteri^o aliq̄d bonitatis ad bonitatem voluntatis p̄pter meritū passionis xp̄i p̄pterea dici solet op^o p̄uilegiatū. Ampli^o ille qui celebrat i opis executōe magnā adipiscit̄ duocōis p̄iguediēz ⁊ diuini^o solet occupari. Ducit̄ i sup a v̄tute nobiliori sic agēdo videlicz̄ a caritate ⁊ dilectiōe huius sacramēti q̄z̄ nō celebrās q̄ timore se poti^o strabit. **Q** si q̄s dixerit uocacōez a celebracione ideo fieri ut ip̄a p̄modū r̄uerēci^o ⁊ duoci^o q̄z̄ rari^o i pleat̄. Fatemur sic posse euēire. s; p̄t̄ ex aduiso p̄t̄igē q̄ tal̄ s̄btractio remoueb̄t h̄ituacōez ad bonum cuius effectus secundum p̄him est delectabiliter operari.

Signū inq̄t acq̄siti habit⁹ ē delectacio in ope. euēit
insup plerūq̄ illud dictū nasomis. Qui nō ē hodie
cras min⁹ aptus erit Distraheris hodie. parū de-
uotus es. parum recollēd⁹. plurimū tēptar⁹ a car-
ne mūdo ul' d̄mone. Credo eāde si agnoueris q̄ nō
dormiūt q̄ te p̄secūt. & cras idē erūt tibi adūsantes
hostes. tueq̄ duocōi insidiantes q̄les sūt hodie. quo
circa non irrationabiliē p̄sulit sapiens Quodcūq̄
p̄t inq̄t manus tua in stanter operare. Nescis em̄
qn̄ tale temp⁹ ad laudabiliter celebrandū tibi con-
cedē q̄le nūc habes & si utq̄q̄ habes utq̄q̄ melius
Esto q̄ fueris in hac. & illa re d̄fectuosus. cur nouū
defectū in nō celebrando sup̄inducis S; frigid⁹ sū-
dicius aut tepidus. sepe suscipit in ciū celebraciōis
hoīez paz deuotū & frigidū quē in fine calescentē
dimittit & feruidum. Corp⁹ xp̄i ignis est sp̄ualis
Accede fiducialiter ad hunc ignem calesces facili⁹
Audiamus orantem Ambrosium. dominū alloquē-
tem Triste est q̄ ad mensam tuam mundo corde et
in nocentibus manibus non uenimus. sed grauius
est si quia peccata metuumus sacrificium non reddi-
m⁹. Refert narracō sanctoz patz d̄q̄dā. q̄ nō in sel
ī āno omūicādū censebat. s; q̄z s̄cti patēs ipugnabāt
arguētes q̄ ā dignū se reputabat & dispōitū
q̄ sel ī āno omūicabat & ita p̄sūptuos⁹ ēat ā ī dig-
nū se tē fatebat & n̄cōi⁹ tūc accēbat. cur g⁹ n̄ pot̄
at ā⁹ s̄l̄r plies h̄ sac̄m̄ta p̄ficē q̄z uis se sc̄irz idig⁹

Si phas ē semel itaq; cū timore dei celebratē cum
 eodem timore poterit esse sepi⁹ celebrādi licentia
 fuerūt nec ignari sanctorū patrum aliq. q̄s certa rō
 spesciūt ne celebraret in ternū Sz particularia hec
 facta q̄rūdā ueneranda. magis sūt pia itencōe q̄z ī
 exemplū trahenda Postremo nō sū nesci⁹ diuisa
 esse dona ⁊ variacōes iduisis put spūs sanct⁹ uo-
 luerit Et alē idispomē p̄ īterupcōez celebracōis. et
 vix se se postmodū recolligit Alius ex eadem fre-
 quentacōe reddiē m̄duocōez. ⁊ ex t̄li familiaritate
 promptōz ad stēptū Quāobrem īterroget vnus
 quis q̄ suā q̄sciēciāz tūc p̄xp̄ienciā ⁊ prudēciōis
 alteri⁹ q̄silū et auxiliū. id q̄ oportum⁹ opit exe-
 quat. Nunc dicebat Egregi⁹ doctor Aug⁹ Quot
 tidie celebrare nec laudo nec vitupero. p̄pe tam et
 ali⁹ q̄silūt sic uiuē vt sim⁹ q̄ttidie digni accedere.

Proposicio quinta

Nulla pollucō īchoata ⁊ p̄fctā insōpno est
 p̄ccz. Dez exfamosa Aug⁹ r̄gla P̄ccz ē
 adō uolūtāiū q̄ si n̄ ēēt uolūtā⁹ n̄ ēēt pec-
 catū ⁊ ītelligiē d̄ actuali Rurs⁹ ista ē exp̄ssa d̄ēmi-
 nacō eiusdem. p̄mo de ciu. dei loq̄ntis de uolētā cor-
 ruptōe v̄ḡis āc⁹. q̄nto īq̄t maḡ absq; culpa ē īcor-
 pore n̄ q̄sēāētis sic absq; culpa ē īcorpe dormiētis
 Dicētes oppōitū n̄ solū q̄dic̄ theoloice. s; ec̄ philo-
 sophice d̄ēminacōi n̄ h̄nt q̄ respōdāt. si fiat eis d̄-
 gūntū d̄furiosis ⁊ īfātib; et alijs n̄ utētib; racōe.

quos p̄tūc nō peccare noua trāsgressiōe scōris est
omniū zōe sapiēciū sentēcia **N**otāc dixim⁹ si pollucio
sit inchoata ⁊ p̄fecta in sompno qm̄. possz aliq̄s
vigilans ipurū h̄re desiderū se polluēdi q̄ vigēte
caderet ī sompnū īqua sua pollucio splereē p̄t s̄kz
pollucionē in sompno in ceptaz expurgiscens male
sumare **C**onstat aut̄ in h̄is casibz radicē polluci
onis esse liberā atqz flagiciosaz p̄t quā op⁹ illud
obscenū imputatur ad culpā **A**t vero si utrobiz
fuerit imp̄ncipio ⁊ in fine carencia rōms. vsus aut
s̄nsus. liber erit utiqz t̄his actus etiam si uigilādo
completeē a culpa mortli **M**alā est ratio qz lib̄tate
carebit. poterit forsitā peccare aliquis p̄ modū
s̄placēdo sibi ī t̄li uoluptate p̄brosa quā añ n̄ h̄uit
nō ob inde tñ reddereē prior ad⁹ pollucionis cul
pabiliter uiciosus posset etiā in aliquo placē s̄m
Tho. non qz voluptas est s̄z sanitatē naē affēt ⁊
exoneracōez absqz sui qui patit̄ p̄curacōe l̄ s̄sēsu
Deniqz non s̄sulūt sancti qz debeat uolentē fluxus
ille dū uigilando sentit̄ iam effluens coherceri. qz
ut esset frustra conatus huiusmodi ut naē supra
modū grauatius **C**onfirmacō oim̄ ista ē. qz actus
exterior nullū p̄ccz ē n̄ d̄noīacōe ītrīnseca plus qz
urina q̄ nō p̄rie dicit̄ sana sic nllz p̄rie dicit̄ aīe
p̄ccz dū lib̄tate n̄ utit̄ nec erit tē ad⁹ extēior uicio:
s̄. neqz tñ neg abī⁹ qm̄ p̄ ēpulā ā p̄cogitacōz illece
brā uigilie. possz āqz ī h̄ac diaboli sordiacē p̄p̄itāi

s; culpam tūc vigilia . nō sompnus habet quāq; & crapula & dlectacio voluptuosa letali crimine sepe carent & possunt ante sompnū dilui penitendo.

Proposicio sexta

Pollucio corporalis ī sompno stingere p̄t nō solum sine p̄ccō mortali p̄cedente h̄mo & exm̄ito. p̄t; ex d̄m̄i acōe famosa greḡ

Et alios tam theologos q̄; naturales . euenit em̄ nō nūq; hec imundicia exm̄firmitate aut debilitate nat̄e exonerare se uolentis . aut retinere nō valētis Nam est p̄terea aliquis fluxus fere talis in uiris aliquibus . qualem femine paciūē im̄struis et fit cū nulla uel remissa voluptate eciā uigilando Fit insup aliquādo fluxus aliquis tanta lubricitate & facilitate in quib̄dam uiris & feminis qd̄ solo affatu uel alloquio aut leui cogitacione prouocāt Quis ergo dixēit apud iuitos . aut remittētes aut nullomō s̄sciētēs ab inicio usq; in finē p̄cc; mortale p̄mitti Nō em̄ ē omnī vna s̄plexiōis armonia . q̄sdā iude^o naso leuissima ā n̄ka occōne defluē sanguinez . Alios cū uolencia m̄ta illud non pati scim^o . Cognoui hominē sexagenariū secularem et valde crapulosum fuisse qui nūq; se pollutū dormiendo testabatur in alijs mirabāt Aliū iudi religiosum & sobriū q̄ p̄ decemū & amplius fē q̄tadiana hac passioē uexabāt . Quidā uix s̄p̄m̄āt dormiētē . alios s̄p̄ia uigilē exagitāt . s; obmitta^o h̄ & s̄itia

Quorū dēminacō medicos pl⁹ aspicit s̄r̄r̄ et r̄me-
dia. Quāq̄ n̄ ḡfess⁹ fuerit vn⁹ ex medicis et fa-
mosissim⁹ se p̄dē ad medēdū t̄li nocturno fluxu i
alijs studiū diligēē s̄ frustra laborasse. Nos at̄
moralia seu theologica loq̄ntes. d̄claremus q̄ pacto
posset ex merito p̄cedēte nocturna pollucōe p̄tingē
Primo q̄dem ex arta ḡtinēcia in pane et aq̄. h̄ eue-
nire p̄spiciū fecit exp̄iencia. Ampli⁹ h̄ viciū car-
nis p̄dicādo si q̄s d̄testat̄. Nonne sup̄ illo cogitare
posset. aut s̄r̄r̄ ḡfess̄ōes audiendo. poss̄ utiq̄ et cū
merito magno nichilo⁹ occurzere. Videbit i s̄p̄no
n̄ nūq̄ p̄cogitata ipudiciāz simulacra. et ip̄z ex
illis sic ex alijs d̄pollucōe ḡcitari q̄s negauit. Addē
sc̄ti patres q̄z fuit ocl̄us mentis ter⁹ et apt⁹. ad
fallaces insidias d̄monis i tuēdas. Non nūq̄ has
sordes fieri illusionē sua. uel ad terzēdum et inquis-
etandum timorose consciencie puritatem. uel p̄ boni
op̄is uel celebraciōis impedimento. uel ut vigilā-
ti placeat q̄ insompno pertulit. uel ut ad sciēciāz
periculosam et in discretā uite rigorē. suadeat. et ad
insaniā prouocet. uel ut deo p̄picio et p̄mittente de-
uotam mentem sic exerceat ut ex tali feditate sti-
mulatū ibūilitate custodiat. h̄ d̄cta i loco d̄ni Gre-
gorij sancti memoranda sunt. Primum est q̄ sepe t̄les
polluciones animus nesciens pertulisse. magis do-
lendum est quam fecisse secundum quod bonarum
mencium est ibi culpā agnoscere ubi culpa non sit

Sic tamen agnoscat culpa ut nō indiscrete im-
pediatur opacio iusta nec corporis debita sustēta-
cio deserat. Ne p̄terea aliquis sciencias fabricet
ut nutriat erzoneas ne cadat in scillam cupiens ui-
tare caripdim. **P**acieē ergo aliquis fortassis hesi-
taciones varias dū ad dormiendum v̄l omedendū
accesserit. **D**icetq; pollueris si hoc et hoc non obs-
miseris si nō p̄caueris. **C**ontempnat talia necesse
est. qui discrimen mai⁹ ī minere circūspicit si non
parem cū alijs viuendi formā prudenter in sequiē
Scrupulosus ergo contra scrupulos agendum ē
⁊ fixo operis pede tractandū. **H**ac arte prudenter
v̄sus est ille qui turbato ciudam iugiter repetitiōe
horarum suarum si non assidue et actualiter atten-
deret ad eas. inuinxit penitenciam hanc ad temp⁹
ne quomōlz horas semel dictas iteraret. **N**ec enim
requiritur actualis semper attentō. sufficit habitu-
alis seu virtualis non in terzupta scienter ⁊ a pro-
posito per deliberatam attentionem circa aliqd pe-
nitus in compatibile. **Q**uille surgūt apud aliquos
tales scrupuli more canum. oblatrantes ⁊ lacerare
minātes ipsos ambulātes p̄ viam mādatorū dei q̄s
tñ euincē ⁊ spescē meli⁹ q̄ p̄ otemptū neqm⁹. **T**īm
mō sit otempt⁹ ille timorat⁹ ⁊ regulariē nō absq; p̄-
uio alterius presertim superioris cōsilio. **A**lioquin
timor in moderatus facit casum aut precipitat in
consulta presumpcio 2c.

Proposicio septima

Nulla corporalis imundicia est impeditiva celebra-
tionis dyse s; bn̄ de paccidēs rōe s̄comi-
tācie alic⁹ & seq̄le ī aīaz. hāc s̄fidacōz deducit.
Nonauenēa quarto sentenciarum distindione
duodecima questione tercia. Etiam patet satis ista
pars ex v̄bis xp̄i si bn̄ p̄pendat̄ dicēdi rōe math.
14. Nō lotis manib⁹ māducare nō com̄nat hoīem
Et ratio est qz nulla passio t̄lis ā exterior imundicia
deyse pcc̄m est aut d̄necessitate pcc̄o s̄iūcta v̄l īdu-
cens ad pcc̄m. Meterea. q̄lis est imundicia sordidior
& abhoīabilior corporā ut corporā est q̄z sanies lepro-
sor. hoc t̄n̄ nō impedit celebracōz p̄sertim si fiat in
loco occulto. Idē sentūt doctores d̄ m̄struis m̄kierz
& de fluxu p̄petuo viroz aliquozum. Secunda ps
declaratur dicendo qz quedā imundicia corporalis
s̄iūcta est c̄ imundicia spiritali s̄m ueritatem. sic
in uigilia fornicantes habent. Alia est s̄iūcta tali ī-
mundicie spiritali secundū quandā similitudinē
aut conformitatem prout est in sompnis sordidis
et impuris. quando nō peccatum est sed similitudo
peccati. Aliam videmus immundiciam que horrozē
quendam et abhominacionem quandam visa vel r̄
cogitata generat. vt in leprosis et alijs plurimis.
quamuis nullam in esse sciamus peccati ueritatem
aut effigiem. Postremo alia est indifferens sicut
in pedibus lutosis aut ī facie puluerulēta & sudāte

Prima et secūda generant vt frequēter in anima
ebetudinem quandā discrasiam ⁊ deordinacōz atq;
indeuocōnez. Qm̄ sicut gustato spū desipit omnis
caro. sic eque ⁊ amplius gustata carne desipit spū
⁊ fit carnalis ad tempus longius aut breuius 2°
diuersas habituaciones atq; oplexiones De hīs ī
figura didū ē antiquis ut tales ī mūdi separarē
ab alijs usq; ad vesperam ⁊ vestimētōz locionē
Hoc Greg. sic exponit vt nisi prius ignis tēptaci
onis recesserit reum se quasi usq; ad vesperaz hō
agnoscat. Constat enim nullas tales instituciones
q̄ ceremoniales erant atq; figurales nullaten^o ad
n̄am obligacōz eē trahēdas nisi iudicare uelle^o.
p̄tea hec vespera et materialis locio hoc loco ad
l̄raz nō accipiende sūt Sed tam diu reputet se hō
immūdū vt extra. sanctorum misteriorū castra se
cedat q̄ diu in eo tales vigent peccati r̄liquie eb:
etudo scilicet mentis carnalitas et de ordinacio atq;
indeuocio. Purgantur alij tardius alij confestim
lugent humiliati. et promptis lacrimis diluunt et
extermināt quitquid carnalitates cōtractum erat
⁊ omne eius vestigiū breui laīto delent et abolent
sordes Tercia p̄tē scādālū ⁊ horrores q̄z utz q; d̄
pacc̄ns nocē potest duocōi aīe. p̄tē eē d̄ pacc̄ns cele
bracōz īpedire dū vcz scādālū ⁊ horroz ⁊ ex osequēti
īduocō celebrātis ⁊ assistē^o uel demē p̄sūit accessu
p̄sec^o ū sē ōs exēitati ⁊ p̄fcti ap^o t̄s nē timōū ē

Proposicio octaua

Possibile est & absq; ulla reprehensione & cū merito aliquē sompnō pollutū. sacro sancta misteria stigare atq; celebrare **D**z s̄s̄idēa: do exdeductōe p̄cedentiū Ad dignā itaq; celebraci onē sufficit p̄p̄atio talis q̄ nō relinq̄t s̄sciām p̄cc̄i mort̄lis. aut impedimēti l̄t̄imi. & q̄ duocōz & r̄uerē t̄iā ad sacramētū p̄mit̄ nō excludat **S**z pollutuz inō dicto possibile est ī se ista sentire n̄ lōge p̄t̄em passionē. **U**mo q̄ humiliōz duociōz ord̄inac̄ioz r̄uer t̄ic̄iozq; ad sac̄m̄ta accedat. s̄stat em̄ q̄ obscenitates humoris istius cū suis reliquijs nō p̄petuo durant nec p̄petuo a celebraciōe impediūt **E**t si daē spaci um 2x horaz sic albert̄ d̄t̄m̄mare videt̄. poterit aliq̄s vna hora p̄parac̄ioz effici. q̄ alī ī multo p̄lis bus **C**ur ḡ nō fiet ad celebrādū s̄l̄r ap̄c̄ioz **D**oz zo si timeat̄ reuersio talium illecebr̄az passionum t̄p̄ore celebracionis p̄nt utiq; & ī oībz stingere ul̄ ex aspectib; solis p̄ozib; ul̄ ex corrupciōe nature ul̄ ex dyabolica op̄ac̄ioe **N**ec n̄ra s̄siderac̄o max̄ie locū h̄z ī r̄ligiosis iuris. & cōt̄emplatiuis. q̄z est ad deū facilis quēsiō. p̄p̄t̄ fortē habituac̄oz. p̄ter ec̄iaz subiecc̄ōez dum iugilant. **R**aro aut̄ apud scl̄arē viuētes. ā nouā formā viuēdi ich̄oantes talis r̄p̄ē t̄ma ul̄ leuis recollectio deuocōnis inueniūt **C**essare igitur eos pro tempore aut tardius accedere ad sacramentum hoc reuerendissime tractādū quēit

Habet p̄terea locū n̄ra cōsideratio ubi illuſio dīmo-
nis n̄ra; dūocōz impedire volētis p̄ſpicit̄ aliquibz
iudicijs neq; credere debem⁹ eadem ſz obſcūti potius
vbi ſubinde timet aliquis ſacerdos dīſcandalis. ſi n̄
celebret vbi dīnceps aliquis tenet̄ celebrare uel ex
ſuſcepto officio uel ex cōmiſſione uel mutua uiciffitu-
dine ⁊ cōformitate ad alios cum q̄bz uiuit q̄z ad mo-
dū ſūt religioſi pene om̄s. **A**ttēdendū hic q̄ nullus
teneſ palā p̄p̄riū dīfectū et in firmitatē occultos p̄-
dere ut plurimū tua⁹ ē atq; diſcrecius tēgere p̄dit
v̄o talis ſe ip̄m non celebrans. ſcādalizatq; frēq̄zē
⁊ cogitaciōes varias aſcendere faciet in cor alioz.

Nolo tamen p̄iudicare ſicut nec poſſum nec de-
beo p̄ h̄ dicta mea quibz ſcūq; iſtitucionibz religio-
ſoz ſi aliqua ſunt in oppoſitum. **V**erum eſt nempe
illud ap̄t̄i **Q**uilibet in ſenſu ſuo habūdat. **S**z dixi
q̄d michi dicēdū poſſe videt̄ ſi nuda cogiteſ veri-
tas ap̄t̄i habentes libertatez legis xp̄i. **O**pponet̄ for-
te aq̄s d̄ fornicāijs q̄ ſi r̄ i b̄u poſſet̄ r̄colligē ſe ⁊
ab oibz p̄ccōz r̄liq̄is aīaz exēgē poſſet̄. iḡ celebrare
oppōet̄ aq̄s d̄ ſiugatis ap̄t̄i q̄s poſſibile ē p̄ccā i ſu-
a ſiugatiōe n̄ cōmitti q̄ t̄n a cōmūtiōe ſeparī iudēt̄ adh̄
dicē poſſu⁹. p̄ ad ult⁹. q̄ doctoz f̄aōſſioz ſn̄a ē
t̄lis. ſiugatos ſi accedāt obduocōz p̄ſētī diebz ſolē-
nibz n̄ p̄care. q̄ t̄ affectōe p̄t̄ ḡnand̄ t̄ r̄ddēdi d̄bitū
t̄ iſtinēcie uitāde cā. cōmixti ſē. n̄c obſtaculū ali⁹ ē

Ad p̄mū p̄ nūc alia n̄ dic⁹ n̄ q̄ rariffimū h̄ eſſet

De hijs vō que rarissime aut nūquā euemūt doc-
tores paz tractāt Si tamē immeret graue scān-
dalū pobmissiōe si p̄terea grādīs stricio pcurzēt
Si demq; magis exsurrepcōe diabolica aut vehes-
mēti tēptacione tke flagiciū apud se raro omisisset
Audeat q̄ profundius sapit tke; phibere fateor non
audeo In hoc cāu ⁊ i alijs sic p̄ spicuū ē exp̄missz
relinquendi sunt multi sue p̄sciencie ⁊ iudicio cum
circūstācijs omībz q̄s prudēcia circūspiciat idagātis.

Proposicio nona

Precipue ex diuino munere ⁊ nō ex nra in-
dustria seu p̄paracione r̄ddimur digni mi-
steriorū p̄ticipaciōe sacramētōꝝ sacrozum
Nec p̄fideacio si ē sapore itimo masticeē hūiliab̄
nos vehemēt . p̄fecto hūilitas sola ē q̄ disponit ad
dignificaciōez et p̄paraciōez debitā p̄ talis tantiq;
hospitis i aīe cenacta suscepōe Scio homiez qui
t̄liter iueritate p̄xit nūq; potuisse ad q̄etā ⁊ serē
nam disposiciōez celebrādi p̄tigisse q̄usq; diffidens
de omni sua industria ⁊ labore ⁊ sollicitudine p̄par-
acōe q̄ ad p̄fessiōz aut alz se cruci ymolauit in ara
cordis bouē supbie p̄sternēs i aīo cōtrito ⁊ hūili-
ato dixit cū dāiele Dñe nō i iustificaciōibz meis
prosterno p̄ces meas ante te s; in miseraciōibz tuis
multis et magnis Et rursus cum propheta Ego
autē i multitudīe misericordie tue nē itzoibo in doꝝ
tuam ad orabo ad templū sanctū tuum i timore tuo

Et familia quādam quae aliquando dicitur iheruit. plane industria
a nostra et imperacō qualem agere ueniēte possu^o r̄quē
eis tñ si imitatur et fallimur aut cadimus aut tam
quā si quis baculo arundineo sustentatē uacillam^o. neque
habitam^o i adiutorio altissimi dñi nris meritis fidi
mus ut i pctōz sola recordacōe torquemur. Nec
mirum si tūc i ptectione dei celi nō smozabimur. q̄
dficiente pteccōe. quae subsistet. fuit cuidā p sompnū
ostensa uisio talis p̄cipitatus icloacā erat et a quādam
baculo stercozibz infixo sustentari ne pfundaretur
satagebat. At uero baculus ille fūdetenus dimitte
bat assidue cū fetore intollerabili sentēs ille peric
culū. tota mte ad dñm uersus. relicto baculo cōfe
stim ereptus est. Sane cōsciencia nra quātumlibet
mūda. est cloaca quedā plena stercozibz fedis deffec
tuum quotidianoz. Baculus ille nra ē industria.
perquā erigē nos uerimus s; pculdubio quousq;
leuenus oculos. Vnde ueniet auxiliū nob; quousq;
fiduciam nraz totam indeum iactemus quāto plus
imitatur soli nre industrie baculo tanto i pfundis
ozem abissum nre prauitatis dimerгимur. et nō i
fetorem fetidum tetrum et horridum reportamus.
Quid diceret ergo aliquis T emptabimus ne deū
aut plana cōsciencia. i deuoti. sordidi. distracti. et di
scrasati. ad sacramtū hoc salutiferz subspe mie ac
ceda^o Dixi iā q; agat industria nra id qd̄ potest ut
sit absq; cōsciā pcti mortali s; i illa nequaquā sperere^o.

Alioquin superbim⁹ Alioquin maledictionē icurri
mus qui ponimus fiduciam in hominem ⁊ carnem
brachium nostrum Alioquin semp impiceps imus
agnoscimus q̄ q̄ omnes iusticie nostre vt pann⁹
mēstruate aut veluti leprosi fascie sup q̄b⁹ stillam⁹
quotidie samē pctōrum **Q**ua fronte igitur qua ve
audacia infectōem hanc ad placandū deum audebit
mus ostendere caueam⁹ ne poti⁹ iritez **P**lane sic
est si mille annis vacaret aliq̄s se disponē ad dig
nitatem celebraçōis nec per se attingeret **Q**uid id
circo in breui morula facere poterit cū mutatur se
interrogat frequen⁹ ille cui⁹ sup⁹ memi si dign⁹
est accedere si sufficienter p̄peratus hesitat p̄mum
tremiscat reformidatq̄ tandem sic respōdeat sibi p̄i
Interea quantū in me est nichil deo p̄picio deceçō
michi conscius sum sup pctō mortali aut peccādi
p̄posito pctā enim venialia etiā nō p̄fessa nequaq̄
obstunt **S**cio tamē ex aduerso q̄ iustus est doi⁹
qui si velit exquirere vehemē⁹ debita mea. si iniq̄
tates obseruare si mecū iudicio cōtendere **N**eq̄
sustinebo neq̄ r̄ndere potero vnū promille quātū
libet lot⁹ fuēo strit⁹ p̄fessus lacrimosus quid ista
sunt ue michi si sine misericordia magna valde di
iudicer. quid scire possū si forte me lateant uicia
mea. merui q̄dē execerari q̄ iusu meo sp̄uali p̄mitus
sup modū abus⁹ sū iudēs bo⁹ id iplere stēphi. hoc
v⁹ scio q̄ ap⁹ dñm mīa ē ⁊ copiosa ap⁹ eū r̄dēpçō

Qui pietatis ei⁹ fontem nulla p^{te} n^{ra} iniquitas evicē
vt obstruere **Q**uod si d^{cre}uerit sanare me nemo ē
qui odēpnet p^{ap}it vt sperem in eo et me totū in
manus suas proiciā obedio vt possum **N**ō ē cru-
delia aut mēdax veniētē ad eū nō erit foras p^{ue}it
me domi⁹ in bndictōibz dulcedinis dum michi dis-
spliceo **S**pero eādem ipē q̄ cepit pficiet & illumi-
nabit abscondita tēbzaz **N**e unq̄z obdormiā imorte
fornicata es aīa cū amatoribz tuis **I**ubz pius spōs
sus p os ppheticū vt ruertaris. mō etiā te suscipis
er & si millies abscessēis miserā te veniētē nō re-
pudiabit penitēte; non aspernabit. **S**i q̄s ex homi-
nibz t^{lia} diceret crederes & spēares & accederes
deus hoc dicit de⁹ h^o polliceē i^{mo} de⁹ hoc imperat
& tu diffidens nō accedis nō est istud siliū **O** aīa
mea imunda es accede mundāda ad fontē puritas
tis inmutabilem. **E**suris accede pascēda ad panē
viuificū & delectabilez. **E**grotas. erit h^o efficaciss⁹
tue ī ualitudī medicamētū & fluxū patis n^e sanari
pōis a medicis tuis tāge plēa fide ē. emozroissā
martha s^m Amb. s^m b^{mb}ziā vestimēti ihu sacro sc^{ta}m
videlicz hostiam vt purgeris **S**i p^{cu}ssam te s^{ct}is
a serpentibus peruersarū temptacionū quid restat
mfi vt serpentem x^pm eleuatum īspicias **S**i dicis
cum pph^{ta}. **Q**uoniam uincus & pauper sum ego.
Participes ergo huius sacrosancti misterij habeb^{is}
cristum comitem fidum et hospitem dulcissimum

Ceterum fortassis te claudum & debilem cōqueris
memieris qm̄ tales ad cenaz regis magm̄ mutant̄
& intrare spelluntur lubrica sum inquires & instabi-
lis s; hic panis confirmat cor hominis Tristis es &
anxia sed unū hoc letificat. Inquietat̄ & ebant te
plurima Ad here ei qui turbidos fluat̄ sedat qui
est pax nostra qui agit in mundo pressuram in me
aut pacem habebitis pegrinantis a domino s; i for-
titudine tibi illius ambulabis usq; ad montem dei
Quid ergo tandem formidas. Quid ex pauescis
O anima mea Quare & quousq; cōēbas me spera-
m deo & liberabit te enutriet te & pfirmet. suspira-
bunda forte queris ubi est deus tuus In hoc cēte
conuiuio in quo xp̄s sumit̄ recolit̄ memoria passi-
onis eius mens impletur gracia & fute glorie pig-
nus datur Crede hec bona & simplici fide nec curio-
se discussis existencie modū. sufficiat tibi qd nō ē
hic modo alioꝝ corporum suis locis sm̄suratoꝝ
propterea vane ne dicam stulte querūt aliqui vbi
caput vbi pedes qualis situs qualis ad hostiā par-
ciū coordinacō ubi xp̄s eē dicē qre et quō ē & quō
facta est in eius corpus transsubstantiatio panis oī
potenti virtute diuinitatis Si non pprehendis h̄
neq; profecto quantulacūq; rem aliā quo ad infini-
tas eius h̄itudīes & p̄petates pprehendis da locū
fidi ueritū hēas & eā qd s̄n̄ n̄ito das nate fidē da
cū laude ruelacōi & i eius obseqū uolēs te captua

Proposicio decima

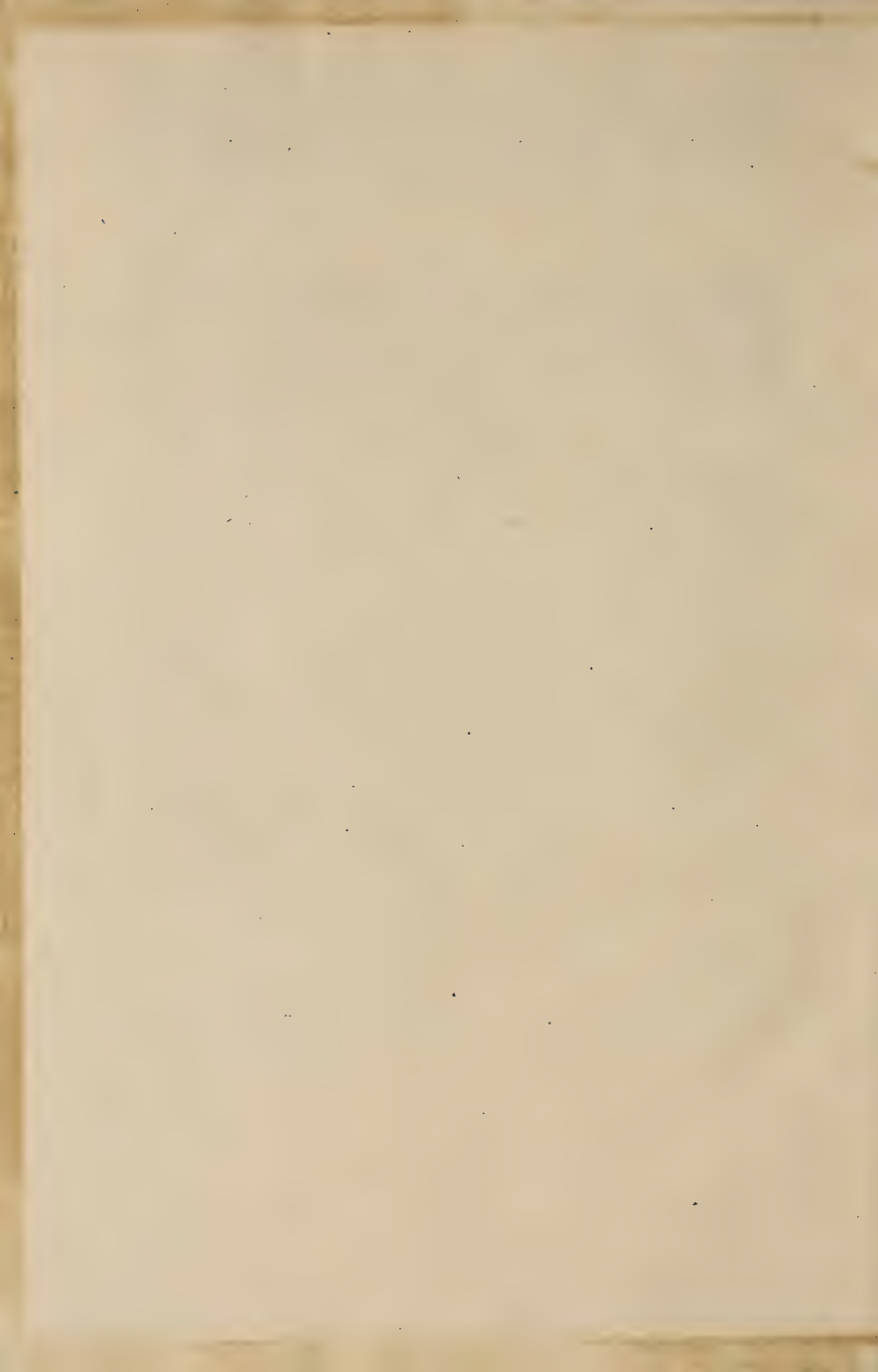
Non ppter timores & tinnacōis corporis
xpi illud cū mūdicia corporali monemur &
tractare s; i deuocōez & scādalu in nobis ē
in alijs deuotādū Consideracō ecia ista parā instruc
tis manifesta est Solz tñ mediocriē dubitari apd
scrupulosos ut si forte corporalis aliqua sordicies
ipīs nolentib; aduenerit Recogitēt ad xpi corp⁹
nichil hanc attingere. seruata ī aīa mūdicia & res
uerēcia sanctitatis & fuerunt qui dixerūt ipsaz ho
stiam & secretam nullo mō in ventrez nrm dimitti
pmedendo s; statim in celū rari Contra experiēcia
q̄ttidiana atq; fides catholica q̄ ponit corpus vere
pmedi & fefellit eos huiusmodi & sideracōis obliuio
dum putāt indigne sentire vt corp⁹ xpi ul' hostia
sacra ī fetulētū stomachū nrz deuemat q̄si vidlicet
polluat aut fedēt pl⁹ q̄ radius solaris ā quis spiri
tualū subarū Aliq̄ dicūt & iudicāt more carnaliū
dsideriorū iudeorū aut paganorū cur corpus xpi
in matris viscerib; & secūdina pellicula mētib; no
uem obseruatū & obuolutū fuit. Dz utiq; racō cor
rigere sensuale iudiciū ne blasphemā impurū res
putemus ipsam dei sincerissimam veritatem. Ca
ueamus a tali spurcicia recogitanda pertimorem
crebrum quoniam inficit hec r̄memoracio plusquā
purget. Assuuescat homo spiritualia spiritaliter
diuudicare et sentire. Sic enim multis et varijs

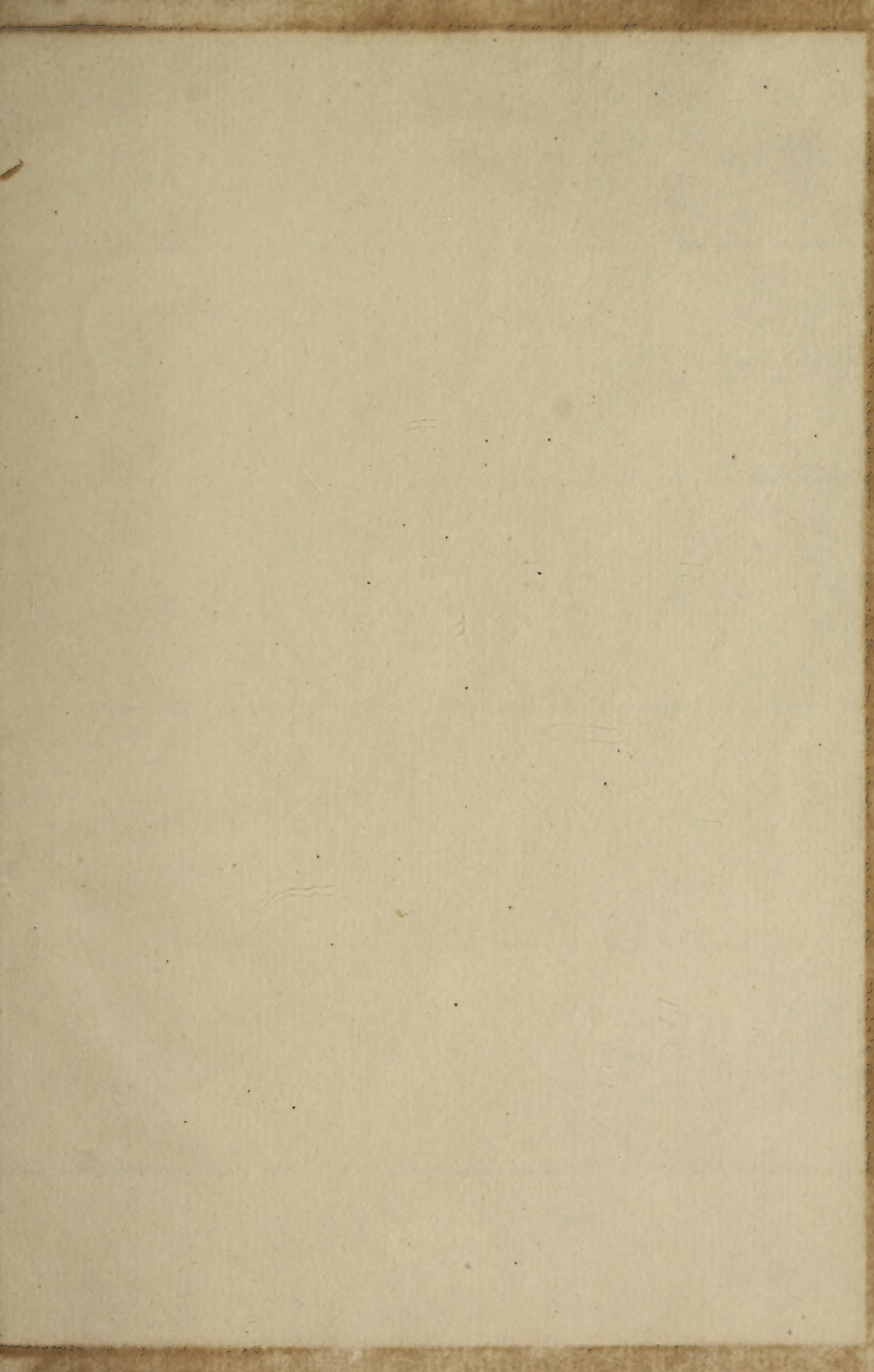
fantasmatum inquietantium impudicijs semet absol-
uet. Sic ea minus curabit que reuera minus cur-
anda sunt. corporales loquor sordes. sic denique magis
in conscientia quam corporis puritate confidat. Concludatur
tandem epilogantes ut nemo celebraturus euidetur
sibi querat certitudinem super dignificationem suam vex-
are in casu. habeat illam quam dicta est preparatio et sufficit
Non confidat in multitudine virtutis sue et irrepeticione
professionis aut deuotionis a recollectionis serenitate. potest
enim fieri ut confessio crebra super venialibus ob sit de-
pacidens. Reddit animam quam prope plus iusto sollicitam
et pauidam et omnino etiam tuta timentem ut de ipsa
etiam confessionis perfectione trepidet et urgeat iterum
confiteri. Dabo tamen documentum per quod nulla confessionis
multiplicatio inquietationis fiat causa et si uidelicet fiat
non tamquam imputet per tunc ad salutem necessaria. tamen ad cele-
brationis illius dispositionem requisita. Sed quia
opus bonum et priuilegiatum ad indulgentiam quoque
aut gratiam et gratie augmentationem non parum
proficiens. Porro diligat anima deum aliquando
necessesse est. et se in manus eius proieciat. Alioquin
se expelli a facie domini et repelli iugiter timendo
et habendo eum de seueritate suspectum recurua e-
rit ad commodum suum nec unquam se ad alta pro-
uehbet. Quamobrem ascensura ad montem anima
et gaudium suum immolaturacum abraham relin-
quat in ferus asinum suum. non vacat

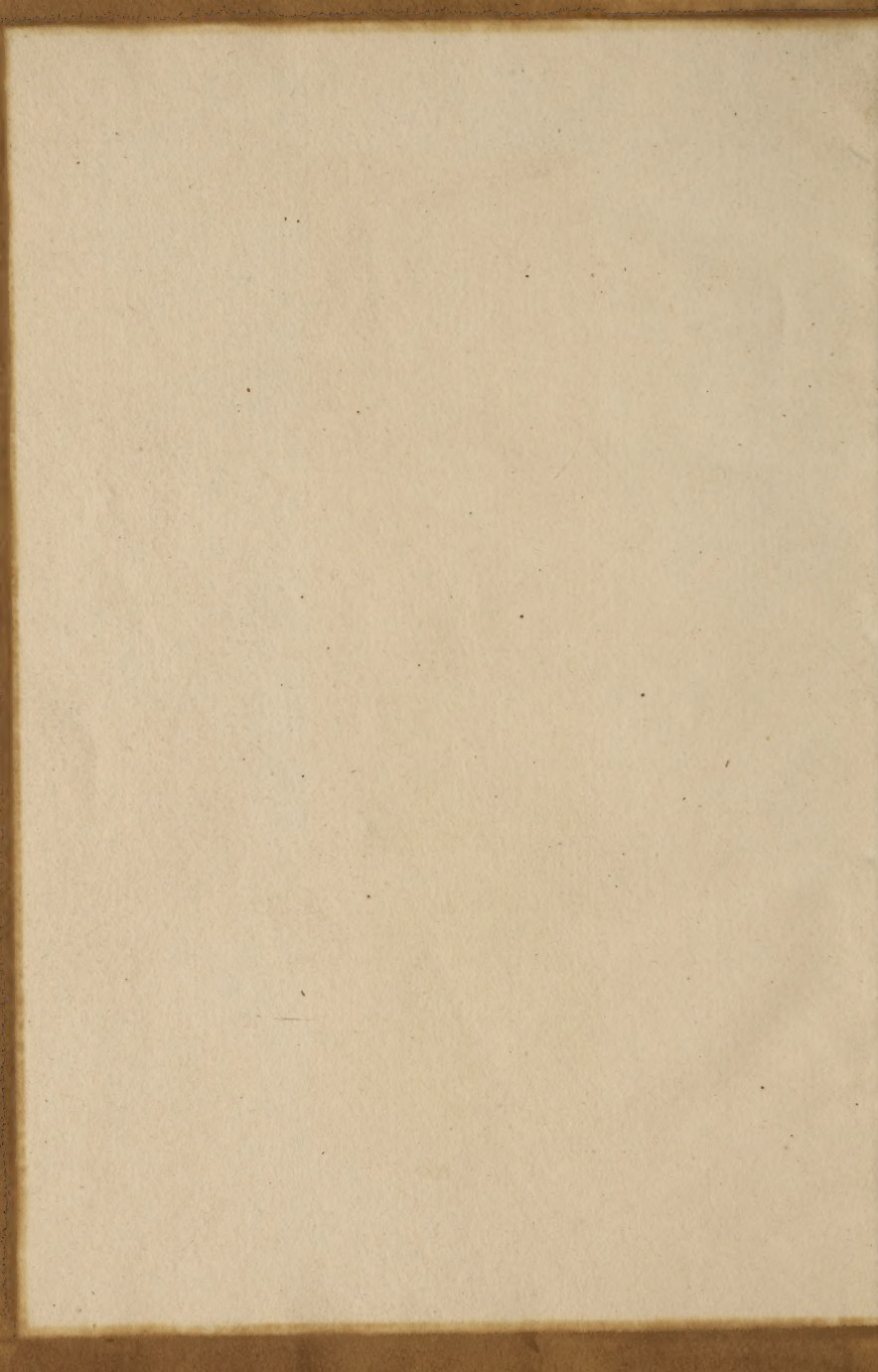
cū pueris scz sensibz . pudiat ibi azim⁹ pscrapēt pus
eri feda sint illi oīa nichil ad se q̄ ī monte stat h̄ est
i vertice racionis ptinebit. Non īptinēter h̄ in loco
visiōez īferim⁹ quaz b̄to patri celestino monstrasse
memoraē ille q̄ docet eciam hoīes p sompnia scīaz
Disum ē eidē patri soporāti q̄ aulam r̄giā p̄cellen
tissimaz cū azimo suo ascenderet īuitatus . hic azim⁹
tributū ventris ecīā p̄viam soluit . Exhorruit vir
purissim⁹ ⁊ ab hominatus est hanc nō iniqtatē sed
m̄q̄nacōez ⁊ p̄gredi formidās r̄gredi mouebatur
q̄ ad usq̄ benignitē admōit⁹ est uoce de trono lapsa
nichil ad sui vel aule regie contaminacionem per
tinere ad quod se non conscio naturali necessaria
que purgacione suus asellus corpulentus et irra
cionalis expulerat . Plane sit et dicam amplius
Euenit non numquam vt turbacionis pungne de
ordinacio et feditates īferius . i . sensualiter agitate
succrescere faciunt superius reatum nostrum . Sic
verobiq̄ econtra magna seremitas superbie uētum
omnia funditus euertentem repente non numquā
inducit . Tantūmodo examinet se anima quantum
poterit nec ob aliud contemplacionis studio aut
quieti ciuilibet insistet . nisi vt aput se . exalteretur
deus . ac proinde magis ac magis humilietur fm̄
suam paruitatem īmo nichilientatem resiliat ⁊ re
siliens cadat et deus suscipiat eam . Nec via tuta
est regia et segura . Deniq̄ finē loquēdi om̄s p̄iter

audiamus deum time. de te non sperans. in se confidēs
Et mandata eius obserua q̄ in te est non obmit-
tens. hoc est omnis homo. A O E N

Explicit tractatus reuerendi magistri
iohis gerson cancellarij pisiens de pol-
lucionibus ⁊ trepidantibus celebrare

CONRAD FYNER

GERSON, JOHANNES. De pollutionibus nocturnis.

1473?

Hain 7699; Pollard, part 2, p. 512.

Printed in small quarto form, with gothic type, 27 lines to a page. It has 13 leaves; the size of a leaf is 189 × 125

mm., and the text measures 130 × 86 mm. There are several large initials painted in red.

Bought in December, 1909.

